

LÄNSSTYRELSEN
VÄSTRA GÖTALANDS LÄN

Beslut

2009-02-27

Dnr

511-002682-1998

Sida

1(9)

Naturvårdsenheten

Fanny Sahlén

Biolog

031 - 60 52 02

0705 - 51 52 73

Beslut om bildande av naturreservatet Guddehjälm, Kungälv kommun

Innehåll

Beslut om bildande m.m.

Syfte

Beslut om föreskrifter

Beskrivning av naturreservatet

Planeringsbakgrund

Ärendets handläggning

Skälen för beslut

Upplysningar

Kungörelse

Hur man överklagar

Bilagor

Bilaga 1. Beslutskarta

Bilaga 2. Översiktskarta

Bilaga 3. Skötselplan

Administrativa uppgifter om naturreservatet

Namn:	Guddehjälm
RegDOS ID	2 014 537
Län:	Västra Götalands län
Kommun:	Kungälv
Ungefärlig mittpunkt	1266756, 6424029
Kartor	Ekonomisk karta: 7143
Fastigheter och ägare:	Statens Naturvårdsverk
Nyttjanderättsinnehavare:	Saknas
Areal:	162 ha, varav 156 ha skog (16 ha barrskog, 102 ha lövskog, och 38 ha blandskog), 5 ha våtmarker och 1 ha övrig mark.
Förvaltare:	Stiftelsen för Västsvenska Fritidsområden (Västkuststiftelsen)
Natura 2000-beteckning:	SE0520052
Naturgeografisk region:	15d, "Norra Hallands och södra Bohuslans kust- och skärgårdsområde"
Objektskategori:	Ädellövskog
IUCN-kategori:	IV Habitat/Artskyddsområde

Beslut om bildande m.m.

Länsstyrelsen förklarar det område som avgränsats på kartan i bilaga 1 som naturreservat. Beslutet är fattat med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken (1998:808).

Naturreservatets gränser ska märkas ut i terrängen.

Namnet ska vara Naturreservatet Guddehjälm.

Länsstyrelsen fastställer skötselplanen i bilaga 3. Beslutet är fattat med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m..

Länsstyrelsen utser Västkuststiftelsen som förvaltare av naturreservatet. Beslutet är fattat med stöd av 21 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m.

Länsstyrelsen har tidigare beslutat om följande områdesskydd som berör det nu bildade naturreservatet:

- Landskapsbildsskydd enligt 19 § Naturvårdslagen den 9/20 1974, dnr 11.126-4588-73.

Länsstyrelsen beslutar att detta områdesskydd upphävs inom de delar som berörs av naturreservatet när nu aktuellt beslut vunnit laga kraft.

Syfte

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara de värdefulla livsmiljöerna bestående av ett stort sammanhängande löv-, sump- och blandskogsområde med stort inslag av bok och ek
- strukturer och funktioner som gamla träd, död ved och en ostörd hydrologi, ska på sikt förekomma i för livsmiljöerna gynnsamt tillstånd
- bevara och utveckla områdets tillgänglighet för allmänheten.
- bevara de inom området förekommande naturtyperna som ingår i EU:s nätverk av skyddsvärda områden, Natura 2000, i gynnsamt tillstånd

Syftet ska tryggas genom att:

- skogsmarken skyddas från åtgärder som rationellt skogsbruk och exploatering
- skötselåtgärder utförs för att främja de värdefulla skogsmiljöerna
- hydrologin i området hålls intakt.
- friluftslivsanläggningar anläggs och underhålls

Beslut om föreskrifter för naturreservatet

Länsstyrelsen beslutar att följande föreskrifter ska gälla i naturreservatet. Beslutet fattas med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken.

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att använda mark- och vattenområden

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Uppföra byggnad eller anläggning.
2. Anlägga väg.
3. Anlägga luft- eller markledning, stängsel eller hägnad.
4. Anordna upplag.
5. Borra, gräva, schakta, utfylla, tippa, dika eller dämna.
6. Avverka eller utföra annan skogsbruksåtgärd.
7. Ta bort eller upparbeta dött träd eller vindfälle.
8. Använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel eller gödsel.
9. Jaga skogshöns eller hare.
10. Utplantera främmande växt- eller djurart.

Det är vidare förbjudet att utan Länsstyrelsens tillstånd:

11. Anläggning av rid- eller vandringsstigar får göras efter behovsprövning och om de bedöms möjliga att anlägga utan negativ påverkan på Natura 2000-värden, kulturvärden eller att de strider mot syftet med reservatet.

Föreskrifter enligt A ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- Vid reparation och underhåll av befintliga vägar.

B. Föreskrifter om skyldighet att tåla visst intrång (7 kap 6 § miljöbalken)

Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt ska tåla att följande anordningar utförs och att följande åtgärder vidtas.

1. Märka ut naturreservatet i terrängen.
2. Anlägga vandringsleder samt sätta upp informationstavlor och/eller andra anordningar.
3. Röja och naturvårdsgallra.

I den till detta beslut hörande skötselplanen (bilaga 3) framgår i detalj var anordningar ska utföras och åtgärder vidtas. Fastigheten ägs av staten.

C. Ordningsföreskrifter om rätten att färdas och vistas inom naturreservatet samt om ordningen i övrigt inom naturreservatet (7 kap 30 §)

Det är förbjudet att inom naturreservatet:

1. Framföra motordrivet fordon annat än i samband med uttransport av fällt vilt med s.k. älghugare eller motsvarande. Markägaren på Bäckevarv 1:11 har tillåtelse att nyttja sitt servitut om skrivningarna i servitutsbeslutet följs.
2. Gräva upp växter eller insamla vedsvampar och lavar, eller mossor i kärr och sumpskogar.
3. Rida utanför markerad ridstig.

Föreskrifter enligt C ovan gäller inte i följande fall:

- När förvaltaren, eller den förvaltaren utser, utför åtgärder som behövs för naturreservatets vård och skötsel.
- När Länsstyrelsen, eller den Länsstyrelsen utser, genomför naturinventeringar vilka även kan innebära insamling av arter i vetenskapligt syfte.

Beskrivning av naturreservatet

Guddehjälm ligger ca 6 km väster om Kungälv's tätort, strax utanför Ytterby. Området kan nå norrifrån via Marstrandvägen (väg nr 168).

Naturvärden

Skogen vid Guddehjälm är en av Bohusläns allra största sammanhängande ädellövskogar och utgör därför en både ovanlig och mycket viktig del av landskapet. Ek och bok dominerar och eftersom markerna är magra består skogen främst av knotiga och inte så högvuxna träd. Många av dessa träd är trots detta tämligen ålderstigna. Flera ovanliga eller rödlistade arter trivs i denna miljö. På bokarna hittar man t. ex. bokvårtlav (*Pyrenula nitida*), bok-

fjädermossa (*Neckera pumila*) och bokticka (*Inonotus nodulosus*) medan man på ekarna kan hitta mussellav (*Normandina pulchella*) och korallblylav (*Parmeliella triptophylla*).

Guddehjälms naturreservat är viktigt som förstärkning för att på lång sikt bevara de till lövskog och framförallt bok knutna naturvärdena i naturreservaten Gullbringa och Håltå. Områdets värde förstärks dessutom av det faktum att Kungälv kommun har en kraftig ansamling av bokskog och utgör ett av två kärnområden för denna skogstyp i Bohuslän. Det andra området med en kraftig koncentration av bokskog är Bokenäset i Uddevalla kommun. Guddehjälm är basinventerat avseende lövskogen och våtmarkerna, barrskogarna är endast flygbildstolkade. Få av bestånden håller gynnsam bevarandestatus idag, då skogen är för ung och mängden död ved samt andelen intressanta arter inte är tillräckligt stor ännu. Merparten av bestånden är ändå tillräckligt bra för att räknas som Natura 2000-habitat och med tiden kommer värdena att bli höga. Delar av området klassas som utvecklingsmarker.

Kulturvärden

Guddehjälm omnämns första gången i skrift i 1354 års jordebok som ett klosterhemman. Ytterbys hembygdsgård Guddehjälm ligger i anslutning till naturreservatet. Flera dammar med kvarnar finns i området, varav en inom reservatet. Kvarnen ligger i en bäckravin som innehåller rester av totalt fyra efter varandra liggande kvarnar.

Friluftsliv

Guddehjälm är ett omtyckt och välbesökt område. Orienteringsklubben anordnar tävlingar varje år. Hembygdsföreningen leder kulturpromenader för såväl äldre besökare som ungdomar. Under en period förekom ridning i området, som i kombination med uteblivet underhåll av stigarna, förstört ett antal stigar samt försvårat tillgängligheten. Ridintresset i omgivningarna är mycket stort och ridklubbar har fått LONA-bidrag för att utreda möjligheterna att anlägga ridstigar mellan Ytterby och Veneröd samt för att anlägga ridstigar i Veneröd, vilket även kan bli aktuellt inom reservatet. I dagsläget är ridning utmed vägen från Vena till fastigheten Bäckevarv och strax norr om denna till anslutningen av den planerade ridvägen utanför reservatet tillåten.

Markanvändning

Merparten av reservatet har varit utmark. Torvmossarna har tillsammans med kvarnarna haft en stor ekonomisk betydelse i området. Guddehjälm var delvis skogsklätt, även under skogsbristens tid i Bohuslän. I skifteshandlingar från 1800-1802 noteras "sedan 48 av de största och bästa bokträden blivit åboarna gemensamt borthuggna från Norra Måsseliden och fördelade 12 träd per åbo, värderades och skiftades torvmossen". Detta innebär att det finns skoglig kontinuitet i området även om dagens bokskog är relativt ung.

Bebyggelse och anläggningar

Många vandringsleder genomkorsar området. I anslutning till reservatet ligger hembygdsgården Guddehjälm, vilken uppfördes 1800. Den ägs och förvaltas av Ytterbys hembygdsförening. Flera torpställen är utmärkta av hembygdsföreningen, liksom kvarnplatsen med 4 efter varandra liggande kvarnar. Parkeringsplats anläggs ca 100 m norr om hembygdsgården.

En mer utförlig beskrivning av området lämnas i skötselplanen.

Planeringsbakgrund

Kommunal översiktsplan

I den kommunala översiktsplanen (2003) anges att området inte kommer att bli föremål för exploatering på grund av sina mycket höga naturvärden.

Internationell betydelse

Guddehjälm ingår i det europeiska nätverket av skyddade områden, Natura 2000. Regeringen fattade beslut 2001 att redovisa Guddehjälm till EG-kommissionen enligt Habitatdirektivet (92/43 EEG) om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter med anledning av lövskogsvärdena.

Befintliga områdesskydd

Det föreslagna området omfattas av landskapsbildsskydd enligt 19 § Naturvårdslagen sedan den 9/20 1974, dnr 11.126-4588-73, vilket i och med reservatsbeslutet upphävs i de delar som ligger inom reservatet Guddehjälm.

Ärendets handläggning

Följande myndigheter, organisationer och intresseföreningar har fått förslag på beslut och skötselplan på remiss för kännedom och eventuellt yttrande:

Kungälv kommun, Skogsstyrelsen, Västkoststiftelsen, Bohusläns museum, Naturskyddsföreningen i Kungälv, Kungälv ornitologiska förening, Bohusläns Botaniska Förening, Ytterby hembygdsförening, Kungälv orienteringsklubb, Kongahälla ridsällskap, Håltå IK, Håltå LRF och projektet "Ridslinga Ytterby – Veneröd" samt de tidigare markägarna har fått beslut och skötselplan på remiss. Föreningarna har även deltagit på ett möte med Länsstyrelsen tillsammans med representanter från kommunen och på detta lämnat synpunkter, bland annat önskemål om vindskydd vid Skidammen.

Kungälv kommun, Skogsstyrelsen och Västkoststiftelsen har tillstyrkt förslaget om bildande av naturreservatet. Synpunkter från Skogsstyrelsen och Västkoststiftelsen är åtgärdade så långt möjligt.

Kongahälla ridsällskap, Håltå IK, Håltå LRF och projektet "Ridslinga Ytterby – Veneröd" har lämnat önskemål om ridvägar i området, varav en godkänd och en planerad ridväg arbetats in i det slutliga beslutet.

Ytterby hembygdsförening har lämnat information och synpunkter, mestadels rörande områdets kulturmiljöer. Justering i beslut och skötselplan har gjorts utifrån dessa.

Området är inköpt i sin helhet av Statens Naturvårdsverk.

Skälen för Länsstyrelsens beslut

Det är av stort allmänt intresse att Guddehjälm med bok- och ekskog bevaras och utvecklas för sina höga frilufts- och naturvärden. Området är känsligt för ett rationellt och produktionsinriktat skogsbruk. Guddehjälm är av internationellt intresse och ingår i Natura 2000-nätverket. Området är vidare av stort intresse för friluftslivet då det nyttjas av orienteringsklubbar, skolor, hembygdsgårdens visningar m.m. och ligger i nära anslutning till tätort.

Miljömål

Naturreservatet utgör ett led i arbetet med att uppnå de av riksdagen antagna miljömålen som rör levande skogar och myllrande våtmarker.

Intresseprövning

Med hänsyn till områdets värden och naturreservatets syften kommer pågående markanvändning att avsevärt försvåras. Länsstyrelsen bedömer att områdets värden bäst ges ett långsiktigt skydd genom bildande av naturreservat. Föreskrifterna är anpassade till naturreservatets syften och värden. De är främst avsedda att begränsa skador på mark samt växt- och djurliv. Vid en avvägning mellan enskilda och allmänna intressen i enlighet med 7 kap 25 § miljöbalken finner Länsstyrelsen att föreskrifterna inte går längre än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoses.

Hushållningsbestämmelser

Naturreservatsbildningen är förenlig med hushållningsbestämmelserna för mark- och vattenområden enligt 3 och 4 kap. miljöbalken och med den för området gällande översiktsplanen.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen medge dispens från föreskrifterna för naturreservatet. Dispens får dock inte lämnas för åtgärder som strider mot syftet med naturreservatet. Om det finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva beslutet om naturreservatet (7 kap 7 § miljöbalken).

Gagnvirke

Alla virkessortiment inkl. grenar och toppar (GROT) som tas ut ur området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller förvaltaren av naturreservatet då hela området är inlöst.

Annan lagstiftning gäller som vanligt

Vid sidan av föreskrifterna för naturreservatet gäller annan lagstiftning som vanligt. Lagar och föreskrifter som bedöms vara av särskild betydelse för att syftet med naturreservatet ska uppnås är t.ex. följande:

- För att bedriva verksamheter eller vidta åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i Natura 2000-området krävs tillstånd. Undantag är verksamheter eller åtgärder som direkt hänger samman med, eller är nödvändig för, skötseln och förvaltningen av det särskilda bevarandeområdet. Länsstyrelsen får lämna tillstånd endast om vissa villkor är uppfyllda. (7 kap 28a, 28b och 29 §§ miljöbalken).
- Regler om körning i terräng i terrängkörningslagen och terrängkörningsförordningen.
- Regler om fridlysning av växter och djur i miljöbalken och artskydds-förordningen.

Förvaltare och förvaltningsuppgifter

- Förvaltare är Väst kuststiftelsen. Förvaltningen ska ske i samverkan med Länsstyrelsen.
- Naturreservatets gränser märks ut i terrängen genom förvaltarens försorg enligt anvisningar av Naturvårdsverket.
- Förvaltningen bedrivs enligt den skötselplan som fastställts av Länsstyrelsen. Skötselplanen ska ligga till grund för naturreservatets skötsel och ska vid behov revideras.

Kungörelse

Beslutet ska kungöras i länets författningssamling och i ortstidningar.

Föreskrifterna enligt 7 kap 30 § miljöbalken träder i kraft den dag som framgår av kungörelsen i författningssamlingen och gäller omedelbart även om de överklagas.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen, se bifogat formulär O4:1.

I detta ärende har länsöverdirektör Göran Bengtsson beslutat. Biolog Fanny Sahlén har varit föredragande. I handläggningen har också deltagit naturvårdsdirektör Sven Swedberg, antikvarie Jan Ottander, länsarkitekt Peter Abrahamsson och länsjurist Johan Ledelius

Göran Bengtsson

Fanny Sahlén

Kopia till
Riksantikvarieämbetet
Kungälv kommun
Lantmäterimyndigheten
Skogsstyrelsen, Box 343, 503 11 BORÅS
Göran Bengtsson

